

Career Guidance: A Handbook for Policy Makers

Summary in Turkish

Meslek Rehberliği: Politika Yapıcılar İçin Elkitabı

Türkçe Özet

İyi örgütlenmiş meslek rehberlik hizmetleri gitgide artan bir önem taşıyor. OECD ve Avrupa Birliđi ülkeleri, kendi yurttaşlarının istihdam edilebilirliğinin geliştirilmesini teşvik etmeye dönük politikaların yanı sıra, yaşam boyu öğrenim stratejileri uygulamaya koyuyor. Bu strateji ve politikaların başarıyla uygulamaya konulabilmesi için yurttaşların kendi eğitim ve istihdamlarını idare etme becerilerine sahip olması gerekiyor. Tüm yurttaşların eğitim, iş eğitimi ve çalışma konularında kaliteli bilgi ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri gerekiyor. Ama çoğunlukla meslek rehberlik hizmetlerinin sunulma şekli ile kamu politikasının amaçları arasında büyük bir kopukluk var. Bu elkitabının amacı, OECD ülkeleri ve Avrupa Birliđi içerisinde politika yapıcıların meslek rehberliği için, eğitim, iş eğitimi ve istihdam alanlarında daha etkili politikalar geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Eğitim, iş eğitimi ve istihdam politikalarında süregelen değişimler karşısında Avrupa Komisyonu ve OECD tarafından bu elkitabı hazırlanmıştır. Avrupa'da bu değişimler, 2010 yılına kadar Avrupa'yı sosyal birlik içerisinde dünyanın en rekabetçi bilgi ekonomisi ve toplumu yapma doğrultusundaki Lizbon (2000) hedeflerinde yansımaları bulmaktadır. Elkitabı, OECD tarafından, Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi tarafından, Avrupa İş Eğitimi Vakfı tarafından ve ayrıca Dünya Bankası tarafından meslek rehberlik politikaları üzerine yapılmış uluslararası gözden geçirme çalışmalarına dayanmaktadır. Elkitabında, açık ve yalın bir dille, eğitim, iş eğitimi ve istihdam alanlarında politika yapıcıların dikkati aşağıdaki hususlara çekilmektedir:

- Meslek rehberlik hizmetlerinin kamu politikası amaçlarını yerine getirmesinin sağlanmasında karşılaştıkları problemler;
- Bu problemlerin üzerine gidilirken kendilerine sormaları gereken sorular;
- Yaşam boyu öğrenim ve aktif istihdam edilebilirlik çerçevesi içerisinde meslek rehberliği yapılması için önlerinde açık bulunan seçeneklerden bazıları; ve
- OECD ve Avrupa Birliđi ülkelerinde etkili olduğu görülen uygulamalardan bazı örnekler.

Elkitabında genel olarak dört alandaki politikalara yer veriliyor: Gençlere dönük meslek rehberliğinin geliştirilmesi; Yetişkinlere dönük meslek rehberliğinin geliştirilmesi; Meslek rehberliğinden daha iyi yararlanılmasının sağlanması; ve Meslek rehberliğine destek olan sistemlerin geliştirilmesi.

Gençlere Dönük Meslek Rehberliğinin Geliştirilmesi

Gençlere dönük meslek rehberliğinin geliştirilmesi için, politika yapıcılar zorunlu öğrenimdeki, lisedeki, üçüncü kademe eğitimdeki ve risk altındaki gençlere dönük problemlere eğilmek zorundadırlar. Bunlar, hizmetlerden yararlanılmasındaki boşlukların kapanmasına ve hizmetlerin içeriği, düzeyi ve kalitesinin geliştirilmesine ilişkin problemlerdir. Okullardaki temel problemler ise şunlardır: Gerek okul içerisinde gerekse çevre halkı içerisinde yeterli ve doğru türde insan ve sermaye kaynakları sağlamak; bu kaynakların meslek rehberliğine adanmasını sağlamak; ve mevcut kaynaklardan en iyi şekilde yararlanmak. Hizmetlerden yararlanmadaki boşluklar ilkokullarda ve lisenin mesleki branşlarında özellikle belirgindir. Politika seçenekleri arasında, ilgili tüm paydaşlar arasında işbirliğinin resmi olarak güçlendirilmesi, öğrencilerin meslek yönetim becerileri kazanmasının meslek eğitim programlarının odağı haline getirilmesi ve hesap verebilirlik mekanizmalarının geliştirilmesi yer almaktadır.

Gençlerin önemli bir bölümü diplomalarını almadan okulu bırakmaktadır. Gençlerin iş hayatına atılmalarına yardımcı olmak ve yeniden öğrenime katılmalarını sağlamak için toplum içerisinde programlar gerekli olup meslek rehberliğinin de bu tür programların bir parçası olması gerekmektedir. Meslek rehberliğinin vaktinden önce öğrenimi terketmeyi önlemek amacıyla okul içerisinde uygulanan programların da daha güçlü bir parçası olması gerekmektedir.

Üçüncü kademe eğitimin gerek eğitim görenler gerekse vergi ödeyenler için önemli bir maliyeti olmasına karşın, genellikle bu okullardaki öğrenciler için yeterli meslek rehberlik hizmeti bulunmamaktadır. Üçüncü kademe eğitim içerisinde sunulan meslek hizmetlerinin kapsamının genişletilmesi gerekmektedir. Daha geniş kapsamlı hizmetler sunulmasını sağlamaya dönük politika araçlarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Politika yapıcılarının önünde duran seçenekler arasında, üçüncü kademedeki meslek hizmetlerinin hedeflerinin belirlenmesi, üçüncü kademe eğitime dönük kamu finansman düzenlemeleri ile meslek hizmetlerinin düzeyi ve kalitesi arasında daha açık bir şekilde bağlantı kurulması bulunmaktadır.

Yetişkinlere Dönük Meslek Rehberliğinin Geliştirilmesi

Yetişkin nüfusun heterojen bir yapıya sahip olması, meslek rehberlik hizmetlerini geliştirmeye çalışan politika yapıcılar için çözümlenmesi gereken çeşitli problemler yaratmaktadır. Çalışan yetişkinlerin kolayca yararlanabileceği hizmetler çok azdır; çalışanlarının mesleki gelişim gereksinimlerini karşılamaya dönük çalışmalar yapan şirketlerin sayısı çok azdır; insanların özel olarak satın alabilecekleri ücret karşılığı sağlanan hizmetler çok sınırlıdır; işverenler ve işçi sendikaları daha fazla eşitlik ve rekabet gücü sağlamak için işgücünü geliştirme gereğini çoğunlukla ilke olarak kabul etmekle birlikte bugüne dek meslek rehberliğine sınırlı ölçüde ilgili göstermişlerdir. Bu sorunlara karşın, işveren kuruluşları, eğitim ve iş eğitimi kurumları, kamu istihdam

hizmetleri kuruluşları ve diğer ilgili kuruluşlar arasında yeni işbirlikleri, işyeri ve işgücü meslek rehberlik hizmetleri sağlanmasına yol açabilir, ve meslek rehberliği yetişkinlere dönük öğrenim programlarının ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Meslek rehberliği, işsizliğe hızlı akışların engellenmesinde, özellikle uzun dönemde işsizliğin önlenmesinde belirleyici bir role sahip olarak görülmektedir. Çoğu ülkedeki kamu istihdam hizmetleri kuruluşları (KİHK) bu konuda öncü bir rol oynamaktadır. Ancak KİHK bünyesinde meslek rehberlik hizmetleri az gelişmiş bir haldedir. KİHK ile özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının rehberlik hizmetleri arasında, ayrıca yerel eğitim ve iş eğitimi kurumları ile gerçekleştirilecek güçlü işbirliği stratejileri, işsiz kişilerin iş yaşamına geçişlerine ve yeniden öğrenime devam etmelerine olanak sağlayabilir.

Birçok ülkede yaşanan nüfuslar ve emeklilik finansman sorunları, gerek emeklilik yaşlarının ötelenmesini gerekse emekliliğe geçişlerin daha esnek hale getirilmesini gerektirecektir. Bugüne dek politika yapımcılar meslek rehberlik hizmetlerinin aktif yaşlılık için destek amacına seferber edilmesinde yavaş kaldılar. İşverenler ve işçi temsilcileri, kamu ve özel sektör ortaklıklarının çeşitli şekillerde işbirliği olanaklarını kullanarak üçüncü yaş grubu rehberlik hizmetleri sağlanmasını teşvik edip girişimlerde bulunabilirler.

Meslek Rehberliğinden Daha İyi Yararlanılmasının Sağlanması

Meslek rehberlik hizmetlerine olan talep arzı geçmektedir. Bu hizmetlerin, Bilişim ve İletişim Teknolojilerinin ve çağrı merkezlerinin kullanılması dahil, daha esnek yöntemler kullanılarak sağlanması, bunlardan daha geniş ölçekte yararlanması için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Tüm yurttaşların meslek rehberliğinden yararlanabilmesi amaçlanıyorsa, o takdirde meslek rehberlik hizmetlerinin genellikle risk altındaki grupları hedef alması gerekmektedir. Yardıma muhtaç grupların kendilerine yönelik meslek rehberliği politikaları ve hizmetlerinin tasarım, planlama, uygulama ve izleme çalışmalarına aktif katılımlarının sağlanması, onların gereksinimlerine dönük hizmetler geliştirilmesine büyük katkıda bulunur.

Genel olarak fırsat eşitliğinin desteklenmesi bakımından meslek bilgileri materyallerinin kalitesinin ve yaşamla bağlarının artırılması, sürekli bir problemdir. Çoğunlukla meslek bilgilerinin sağlanması ve paylaşımında farklı bakanlıklar ve kurumlar arasında, ayrıca devletin ulusal ve bölgesel kademeleri arasında yeterli işbirliği bulunmamaktadır. Özel sektör tarafından hazırlanan materyaller kabul edilmiş birtakım standartlara tabi değildir. Çeşitli hedef gruplara (gençler, çalışanlar, işsizler) çeşitli iletişim araçları (gazeteler ve televizyon gibi) ile meslek rehberliği bilgileri sağlama konusunda ulusal, bölgesel ve yerel eylem programları, yurttaşlara kaliteli meslek bilgileri sağlanmasını amaçlayan tutarlı bir politika ve strateji geliştirilmesi için önemli bir başlangıç noktasıdır.

Meslek Rehberliğine Destek Olan Sistemlerin Geliştirilmesi

Meslek rehberliği yapanların aldıkları iş eğitimindeki önemli farklılıklar sonucu, yurttaşlara sunulan meslek rehberlik hizmetleri kalitesi ve türleri bakımından, gerek ülkeler arasında gerekse ülkeler içinde önemli farklılıklar görülmektedir. Aldıkları ilk iş

eğitiminin süresi üç hafta ile beş yıl arasında değişmektedir. Meslek rehberliği yapanların aldıkları ilk iş eğitiminin içerik ve sürecinin tanımlanmasında, ayrıca iş eğitimi içeriğinin eğitim, iş eğitimi ve istihdam konusundaki kamu politikası hedeflerinin gerektirdiği sonuçlar ile bağlarının kurulmasında hükümetler çok pasif kalmaktadır. Bu boşluğun doldurulması için bakanlıklardan daha güçlü sinyaller gerekmektedir.

Çoğu ülkede sağlanan meslek rehberliği kalitesi düzenli ve sistemli bir değerlendirmeye pek tabi tutulmamaktadır. Ne gibi hizmet standartları sağlanacağı ya hiç söz konusu değildir ya da bazı sektörlerde olmakla birlikte bazı sektörlerde yoktur. Kalite çerçeveleri, mevcut olduğu alanlarda, zorunlu olmaktan çok gönüllü olup yalnızca yol gösterici olarak kabul edilme eğilimindedir. Meslek rehberlik hizmetlerinden yararlananların bu hizmetlerin tasarım ve değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaları gerekmektedir.

Meslek rehberliği hizmetleri sağlanmasına dönük politika oluşturulması için veri tabanı çok zayıftır. Halen meslek rehberliği hizmetlerinin ya da bunların kamu politikası hedeflerinin gerçekleştirilmesindeki etkinliğinin genel bir tablosunun çıkarılması için gereken verilere çok az sayıda hükümet sahiptir. Meslek rehberlik hizmetlerine yapılan kamu harcamalarının kaç para olduğunu ve bunların nasıl harcandığını kesin olarak belirtebilen bakanlık sayısı çok azdır. Bu alandaki özel sektör yatırımları ve harcamaları ile ilgili bilgiler mevcut değildir. Ulusal düzeyde (kullanıcılar, idareciler, sosyal ortaklar ve uygulamacılar gibi) paydaşlar arasında işbirliği, meslek rehberliği hizmetleriyle ilgili girdiler, süreçler, çıktılar ve sonuçların değerlendirilmesi için ilgili ve yararlı veri türleri ve prosedürlerin belirlenmesini sağlayacaktır.

Çoğu ülkede meslek rehberliği hedeflerinin eğitim, iş eğitimi ve istihdam politikalarındaki yansımaları zayıf kalmaktadır. Meslek rehberliği ile ilgili veri tabanının yetersiz olduğu dikkate alındığında, bu durum şaşırtıcı değildir. Ayrıca, meslek rehberliği hizmetleri çoğunlukla tutarlı ve bütünsel bir organizasyonlar takımından çok, her biri kendine özgü bir geçmişe, mantığa ve itici güçlere sahip, eğitim, iş eğitimi, istihdam, sivil toplum ve özel sektör bünyesindeki birbirinden kopuk alt-sistemlerin bir toplamından oluşmaktadır. Rehberlik politikası ve sistem geliştirme konusunda, gerek hükümetin gerekse bu hizmetleri veren belli başlı kuruluşların yanı sıra işverenler ve işçi sendikaları gibi belli başlı paydaşların temsil edildiği ulusal bir forum oluşturulması, politika gündemlerinin odaklanması ve geliştirilmesi, politika oluşturma süreçlerinin güçlendirilmesi doğrultusunda hükümetlerin atabileceği önemli bir adımdır.

Meslek rehberlik hizmetleri sağlanmasının bedelinin çoğu vergi ödeyenler tarafından karşılanmaktadır. Yaşam boyu öğrenim perspektifinin gereği olarak hizmet kapsamı, yaygınlığı ve çeşitliliği bakımından söz konusu büyüme, genel olarak kişisel ya da özel sektör yatırımı pek çekmeyen bir alanda hükümetlerin önüne yeni mali talepler ve yükümlülükler çıkacağına işaret etmektedir. Daha fazla özel sektör yatırımı teşvik edilebilirse kamu kaynakları üzerindeki bu talep azaltılabilir.

© OECD 2004

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevinden ücretsiz olarak temin edilebilir
www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation Unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

